

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasilo
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, PODOBU.

Letnik II.

V Ljubljani 15. oktobra 1901.

Št. 20.

Več luči!

Med nami vlada več nejasnosti, nerazsodnosti in nezavednosti gledé temeljnih vprašanj, kakor pa se spodobi za moze prosvetljenega dvajsetega stoletja. Toliko se govori, piše in tiska o načelih, idejah, o razmerah časa, da bi že vsakdo si mogel vstvariti sodbo o najznamenitejših pojavih v javnosti, in zlasti o zadevah, ki se tičejo njega in njegovega poklica.

A vendar je najti še zlasti med učiteljstvom gledé na stanovske težnje in koristi šolstva, gledé na javno delovanje učiteljevo in društveno gibanje tolika nevednost in neodločnost, kakoršna se ne strinja z njegovo omiko.

In kaj je posledica te nezavednosti? Popolna odvisnost od liberalnih časnikov, ki učiteljstvo begajo s praznimi publicami, oprezovanje in omahovanje na desno in levo, beganje za dnevnimi gesli. Izkušnja zadnjih let nas je o tem žalostnem stanju dovolj poučila.

Najradikalnejše smeri, z revolucionarnim in popolnoma brezverskim programom, kakor ga zagovarjajo socialni demokratje, so se nakrat pojavile med slovenskim učiteljstvom, ki je še malo prej hotelo veljati za verno in patrijotično. Danes je sicer „jungovsko“ bolezen že skoraj prebolelo, a da je mogla ta socialistična struja ga tako hitro potegniti za seboj, je značilno za nejasnost in nestalnost v nazorih. Učit. Tovariš“ je nekaj let sem pravo zrcalo konfuznosti, ki vlada v glavah nekaterih naprednih učiteljev. Krščanski hočejo biti, pa zahtevajo, da se cerkev popolnoma loči od šole. Včasih bi

radi tekmovali v surovosti s svojimi liberalnimi prijatelji, toda ozir na ljudstvo in svoj poklic jim nujno nalaga zatajevanje.

Tako njih teženje ni nikdar določno in stalno, temuč kaže vedno drugačno smer, kakor ravno zaveje veter od te ali druge strani.

Isto izkušamo tudi pri organizaciji učiteljstva. Tu in tam prevladuje še boljši duh, a čez noč se zna prevreči v najskrajnejši radikalizem. Mlada krščanska organizacija stopa na dan. Učiteljstvo je sedaj pred alternativo, da se je oklene ali pa se obrne od nje. Le nekateri zagrizenci so ji zakleti sovražniki in le nekaj je tako zavednih in odločnih, da so se je takoj oklenili. Večina še tava v dvomih, predsodkih, nevedé, bi se li obrnila na desno ali na levo.

Tu manjka jasnega spoznanja in razsodnosti.

Ni nam mari hvaliti „Slom. Zveze“ in dokazovati nje prednosti, le splošno hočemo podati nekatera načela, ki morajo voditi javno delovanje učiteljevo in se izražati tudi v njegovi stanovski organizaciji.

Prvo in glavno načelo, katero mora biti merodajno za organizacijo učiteljstva, je krščanstvo. Nekaterim je to načelo kaj zelo na poti. Zato bi je radi potisnili v stran in preko njega prešli na dnevni red. A taki poskusi se ne bodo obnesli, najmanj pri nas, kjer je krščanska zavest zelo probujena in se z elementarno silo pojavlja v javnem življenju. Tu se bode moralo odločiti tudi učiteljstvo. Nauki krščanstva morajo prešinjati ves šolski pouk in voditi vzgojno delovanje učiteljevo. To zahtevajo celo sedanji šolski zakoni, ki pravijo, da je šoli namen: vzgojevati otroke versko-nravno. Ali ni torej dosledno, da se ista načela, katera mora učitelj zastopati v šoli, kažejo tudi v njegovem javnem delovanju in v stanovski organizaciji? Kdo jamči bolje za versko-nravno vzgojo otrok ali učitelji krščanskega prepričanja, ki se organizujejo v krščanskih društvih, ali pa liberalci in jungovci ki v javnem življenju ne delajo družega, kakor da sramoté vero in cerkev, in spisujejo razne pamflete ala „Tutti frutti“? To priporočamo v prevdarek šolskim oblastim in zlasti nekaterim gg. šolskim nadzornikom.

Krščanska organizacija učiteljstva je tako naravna in se tako lepo strinja z vzgojnim poklicem, da je po vseh katoliških deželah že dosegla velike vspehe. V zgled so nam lahko katoliška učiteljska društva na Tirolskem, Predarliskem, v Zgornji in Spodnji Avstriji, ki so zbrala okoli sebe večino učiteljstva. Celo na severnem Češkem, kjer deželni zbor in odbor ni „klerikalen“, kjer katoliški učitelji nimajo pričakovati materijelnega dobička, pač pa preganjanje, celo tam se krščanska organizacija med nemškimi učitelji lepo razvija. Kako daleč pa smo v tem pogledu zaostali na Slovenskem, v deželah z globoko-vernim, katoliškim, zavednim ljudstvom! Skrajni čas je že, da se učiteljstvo tudi pri nas začne zavedati krščanskih načel in jih v javnosti kazati.

Večkrat smo že v tem listu povdarjali drugi važen činitelj, na kateri se mora učiteljstvo ozirati, namreč ljudstvo. Ljudski učitelj je časten naslov, pa tudi izraža smer njegovega delovanja. Po svoji izobrazbi učitelj pripada k razumništvu, a vendar je postavljen med ljudstvo in mora biti z

njim v tesni zvezi. Misliti, čutiti mora z njim, ako hoče, da bode njegovo delovanje uspešno. Liberalizem pa učiteljstvo odtujaše narodu in izpodkopa njegovo ugled. Hoteč veljati za „inteligentne“ ljudi, liberalni učitelji prezirljivo gledajo na priprosto ljudstvo in zaničujejo to, kar mu je drago in sveto, pehajo se za naprednimi veljaki, ki jim često pokažejo svoje zaničevanje, toda za ljudske težnje nimajo smisla in srca. Tako ravnanje se mora bridko maščevati. Bodočnost je v oblasti ljudstva. Ljudstvo vstaja, se probuja in vedno bolj spoznava svoje prijatelje. In če učiteljstvo ne bode stalo na njegovi strani, izgubilo bode ves ugled in vpliv. Krščanska društva imajo namen tudi v tem oziru učiteljstvu pokazati pravo pot.

Tretje merodajno načelo je: skrb za stanovski ugled in stanovsko korist. Tega načela ni treba posebej povdarjati, ker ima ta namen vsaka stanovska organizacija. In da se učiteljstvo poteguje za svoje pravice, za izboljšanje gmotnega stanja, tega mu nihče ne more zameriti. A pripomniti je treba, da ne gre enostransko lastne koristi in zahteve tako povdarjati, da se s tem kršijo pravice drugega sodelaznika. Za vzgled bodi le en slučaj! Lani je „jungovsko“ centralno učiteljsko društvo na Dunaju sestavilo svoje zahteve v nek program. Med njimi je tudi ta, da bodi šola „svobodna“, to se pravi, da naj se verstvo popolnoma izključi iz šolskega pouka in na se višje šolske oblasti tako preosnujejo, da bodo nadzorovali šolstvo pedagoško naobraženi možje, katero si bode učiteljstvo samo izvolilo. Take zahteve so za učiteljstvo gotovo zelo mamljive. Toda kako pa se ob takih zahtevah varuje naravna pravica starišev, oziroma občine in države na šolstvo? Kako se varuje pravica cerkve na versko vzgojo? Ne gledé na to, da so take pretirane zahteve neizvršljive, so tudi zelo krivične in imajo le agitacijski namen, slepiti nerazsodne ljudi. Delovanje za stanovsko korist se mora vedno vršiti v določenih mejah in soglasju s tistimi sodelazniki, ki imajo tudi varovati svoje pravice pri šolstvu.

Krščanstvo, demokratstvo in stanovska zavest, te tri ideje morajo voditi učiteljstvo v javnem delovanju in tudi vsako njegovo organizacijo. Te tri ideje se strinjajo z njegovim poklicem, s socialnim stališčem in stanovskimi interesi, in le te tri ideje mu bodo zagotovile zmago.

S r c e.

(Psihologiška študija.)

X. Čednosti in srce.

Štalna lepota našega srca so čednosti, najlepši sad sv. vere.

Za pridobivanje čednostij so merodajne sicer vse dušne sile, in pri nekaterih čednostih je celo videti na prvi pogled, kakor bi bile le lastnina uma, n. pr. vernost, modrost, pravičnost itd. Vendar je to le deloma res. Prvotno sicer določi um, kaj zahteva v posameznih slučajih modrost, pra-

vičnost itd.; a za dejansko izvrševanje je pa vendarle merodajna naša volja, torej srce. O veri smo to že zadnjič pokazali. Pri večini krščanskih čednostij je pa že razvidno samo ob sebi, da imajo v srcu svoje domovje. Za ponižnost in krotkost je to odločil že Gospod sam, ko je rekel: „Učite se od mene, ker jaz sem krotak in od srca ponižen“.

Sploh pa nam je že znano, da se ravno v srcu nekako skupljuje ali vsaj križa vse dušno delovanje. Torej kaže srcu v prvi vrsti pripisovati tudi uspeh tega delovanja: pri hudobnih ljudeh grešnost, pri dobrih — čednost. Dà, srce je ono bojno polje, kjer se bije boj med nebom in peklom, kjer se odločuje, ali vladaj pri posamezniku Bog ali satan! In srcu pripada tudi plen tega boja: angelska dobrota ali pa satanska zlobnost.

Če hočemo torej, da bo srce dobro, moramo skrbno odstranjati vse, kar je vleče na napačno stran, podajati pa mu v največji meri to, kar je privaja k dobremu in utrjuje v dobrem. Skrbeti moramo, da se bode ona detinska ljubeznjivost in nedolžnost, ki nam je tolikanj všeč pri otrocih, takorekoč prirastla mlademu srcu, ostala njega stalna last. To se pa ravno pravi: srce pridobiti za čednost.

Kaj da je čednost, nam po nekoliko pové že beseda sama. Čednost se izvaja iz čreda — vrsta, red. Čednost je toraj ona pridobljena lastnost, ki povsod zahteva red. Red pa nastane šele tedaj, če se več časa ravna po istem pravilu, po istem načrtu. Krotkost n. pr. si je človek pridobil šele tedaj, ko je že jezo tolikrat premagal, da jo ima že popolnoma v svoji oblasti, in da ga nobena reč ne more neopravičeno pripraviti v jezo. „Neopravičeno“ pa zato pravim, ker pravi red tudi zahteva, da opravičeno ali sveto jezo mora pokazati tudi najkrotkejši človek, ker sicer bi ne bil krotak, marveč le slaboten. Radodaren in usmiljen se ne more imenovati še človek, kateri le semtertja kaj dá ubogajme ali za dobre namene, sicer pa zapira denarnico in srce, marveč le oni, kateri je že tako vaje dobrih del, da mu je milodarnost že takorekoč v naravo ter s svojim premoženjem stori toliko dobrega, kolikor le more in sme. Zopet pristavim „sme“, ker tudi ljubezen do bližnjika mora imeti pravi red. Ko bi n. pr. gospodar toliko izdajal, da bi ne mogel pošteno preskrbeti svoje družine, bi njegova radodarnost ne bila čednost.

Enako moramo trditi tudi o vseh drugih čednostih, v kolikor niso božji dar, da se pridobé le po mnogih in dolgih vajah; potem so pa tudi res tako utrjene, da postanejo takorekoč nova narava, nov temperament, ter pokažejo vsaki čas svoj vpliv, tudi v najhujših izkušnjavah. Čednost človek je tako trden v svojih načelih, da raje prestopi še tako hude muke, kakor pa bi prostovoljno pustil, da se mu le nekoliko omadežuje njegova čednost. Sv. Frančišek Saleški je bil po dolgem in stanovitnem premagovanju svoje jezljivosti tako zelo utrjen v krotkosti, da ga noben človek in nobena reč ni mogla pripraviti, da bi se bil le količkaj pregrešil z jezo, čeravno je bil kot vročekrven Francoz, prvotno zelo nagnjen k jezi. — Pobožnost sv. Alojzija je bila tako popolna, da ni mogel zaspati, ako se je v postelji,

spomnil, da še ni opravil prav vseh molitvic, kakor si jih je bil odbral; zopet je vstal in opravil zamujeno.

Ako si je torej kdo pridobil čednost, tedaj je tudi gotov svoje reči, zavarovan je, bi rekel, za vse slučaje. Slaboverni ljudje bi mu rekli, da je značajan, ali mi mu pravimo, da je čednosten. Ti dve lepi besedi se mnogokrat vjemata, vendar ima beseda čednost bolj določen pomen in se rabi edino le za dobra in blaga prizadevanja. Seveda za dobrega katoličana je značajnost toliko, kolikor čednost, ki ima z ozirom na razne strani in predmete tudi razna imena. Zato se imenuje tudi *krepkost* (latinsko: *virtus* = močatost, junaštvo.)

Komu ne pride tu skoro nehoté na misel tujka „virtuoz“, „virtuoznost“? Virtuoz se imenuje mojster, ki je dosegel veliko popolnost v svoji stroki, zlasti v godbi. Pri njem je izvajanje najtežavnejše skladbe res igra ali igrača, ne pa muka, s katero trpinči v potu svojega obraza sebe, in poslušalce nespreten mojster — polovičar. Koliko se je moral pač truditi, predno je došel do tolike popolnosti, in se mora še sedaj neprestano vežbati, ako hoče svojo gibčnost in spretnost ohraniti na vrhuncu! Zato bi smeli v katoliškem smislu z ozirom na čednosti svetnike imenovati največje „virtuozе“.

Čednost je torej velika spretnost v dobrem, je neka sveta navada. In če trdi naš pregovor, da je navada železna srajca, bi lahko rekli, da je čednost zlata obleka, sestavljena iz toliko prekrasnih oblačil, kolikor šteje naša sv. vera posameznih čednostij. Kdor pa si hoče umeriti in prilastiti tako krasno obleko, naj se ravna po opominu sv. apostola Pavla: sleče naj starega človeka, in obleče — Jezusa Kristusa, t. j. trajno in junaško naj se trudi, da bode njegovo srce čimdalje podobnejše Jezusovemu presv. Srcu! To bodi tudi najlepša in najvažnejša naloga slehernega pedagoga, da pri svojih učencih polagoma sleče zakrpano in zamazano obleko slabih in grešnih razvad ter jih obleče v bliščečo obleko krščanskih čednostij. Seveda se mu bo to uspešno posrečilo le tedaj, ako je že sam praznično oblečen v prekrasno obleko Kristusovo.

Zaradi lepote te obleke radi primerjamo čednostno srce krasnemu vrtu, v katerem cvetó najlepše cvetlice v najprikupnejšem redu. In vsled tega se tudi krščanski vzgojitelj primerja vrtnarju, ki naj trudoljubno oskrbljuje ta rajski vrtec detinskega srca.

Čednostno srce pa ni le neizmerno lepo pred Bogom in poštenimi ljudmi, marveč je tudi neizrečeno bogato. Zveličar sam imenuje človeško srce zakladnico, ko pravi, da „dober človek prinaša dobro iz dobrega zaklada svojega srca, hudoben človek prinaša hudo iz hudega zaklada zakaj iz obilnosti srca usta govoré.“ Pa ne le lepe besede, marveč tudi vsa dobra dela prihajajo iz tega nebeškega zaklada krščanskih čednostij. Zato se čednostno srce ne primerja samo vrtu cvetličnjaku, marveč Gospod sam primerja tako dobro srce plemenitemu sadnemu drevesu, ter odločno izreče o njem preugodno sodbo: „Dobro drevo ne more roditi slabega sadu!“

Temu izvajanju naj pristavim še tehtno pripomnjo. Ker imajo vse krščanske čednosti, kakor smo razvideli isto podlago, ista tla, so tudi res

med seboj tesno sklenjene ter krepko podpirajo druga drugo. Če se kdo resno prizadeva za eno čednost, si je ob tem že pridobil več drugih čednostij, četudi morda nehoté in nevedé; in kdor se odlikuje v eni čednosti, je že tako plemenit, da skorej ne more zanemarjati vseh drugih. Naše srce je namreč nekaj celotnega, ali popolnoma zdravo ali pa vse bolehalo — ene same bolezni ne prenese dolgo časa. Samo ob sebi je pa razumno, da bomo napredovali v čednostih in oblaženju srca tem hitreje in uspešneje, čim več čednostij se poprimemo hkrati. Torej v šoli še ni dovolj, da je harmonično le učenje, marveč harmonična bodi tudi vzgoja!

Ob tem najimenitnejšem prizadevanju nam je pa pred vsem najbolj treba gorečnosti, navdušenja!

Virtuoznost, katero sem poprej omenil mimogredé, je možna le pri onih nadarjenih ljudeh, kateri so vsi zavzeti — navdušeni za svojo reč. Mlačni polovičar je, kakor že ime pomeni, povsod zadovoljen s polovico, ali pa že poprej omaga; do vrhunca se ne povspne nikdar, ko bi bil sicer še tako nadarjen. Še manj se more v krščanskih čednostih odlikovati kristijan, kateri je ves mrtvičen in mlačen za Boga in božje reči. Krščanskih čednostij so zmožna le junaška, goreča, navdušena srca!

In prav iz tega še najbolje spoznamo, da so čednosti res v prvi vrsti delo našega srca. Zakaj srce je središče našega življenja; pa je tudi ognjišče, kjer se neti plamteči ogenj svetega navdušenja (pri slabih srcih pa pogubni požar strasti in zlobnosti!) Tako sveto navdušenje si je pač mislil naš Zveličar, ko je rekel: „Ogenj sem prišel prineset na svet, in kaj hočemo drugega, kakor da se vname in gori!“ Zato se je tudi ves plamteč in žareč prikazal takrat, ko je človeštvu hotel vidno razodeti vso lepoto in plemenitost svojega božjega Srca.

Vsakdo tudi lahko izprevidi, česa je v prvi vrsti treba vrlemu vzgojitelju? Gorečega, vnetega, navdušenega srca!! Le kdor sam gori, bo mogel vnemati tudi v mladih srcih tisti ogenj, ki je potreben za pridobivanje krščanskih čednostij.

Kaj ne, taka-le študija, kakor je danes na vrsti, nam šele prav posveti, kolika dragocenost, koliko bogastvo se skriva v naših prsih, je v naši oblasti, če le resno hočemo? Kolika pridobitev za čas in večnost je blago, junaško, čednostno srce! Tako premostrivanje nam šele prav pojasni, kaj so svetniki in svetnice v sveti katoliški cerkvi!

Kako krasno je opisal nek častilec sv. Pavla veličastni značaj tega velikana svete cerkve, ko je zapisal besede: „Cor sancti Pauli — Cor Christi! — Srce sv. Paula — Srce Kristusovo! Pa slično bi se smelo še zapisati o premnogo drugih. Kaj pa mi in naši učenci? k.

Kaj ovira razvoj javnega pouka in vzgojno delovanje učiteljevo?

(Konferenčno poročilo. Spisala T. Š.)

(Konec.)

III.

Obrnimo se od najmogočnejšega činitelja, ki upliva na mladi zarod, od duha časa — na šolo, o kateri smo že govorili v prvem odstavku. Tudi tukaj tiči še marsikatera hiba, ki bi se morala odpraviti, da se doseže povoljen uspeh v pouku in vzgoji.

Te hibe in ovire delimo lahko v notranje in zunanje. Med prvimi je omeniti učne načrte.

Učni načrti posameznih šol so premalo vravnani po krajevnih razmerah.

Drugačen bi moral biti učni načrt in zastavljen učni smoter v mestnih, drugačen v vaških šolah, drugačen v okrajih, kjer se pečajo ljudje s poljedelstvom in živinorejo, zopet drugačen v okrajih, kjer so domačini vinogradniki, obrtniki. S tem bi šola poučevala za življenje. Osobito mislim pri presnovitvi načrtov na predmete v višjih razredih. Pouk, ki se naslanja na predmete iz obližja učencev, bode trajnejši in se globlje vtisnil spominu poznejših let. Kaj koristi našim dečkom, vbijati si v glavo mnogovrstne stvari iz realij — če pa ne znajo cepiti drevesec, trt; ne umejejo gojiti gozda; ne vedo kaj koristi polju, travniku, živini; ne poznajo škodljivcev sadnega drevja; vrst plemenitega sadja i. t. d. bi jim bilo gotovo koristnejše za prihodnost nego vse drugo, kar itak pozabijo prva leta po svojem izstopu in se učé le za to, da si formalno izobrazijo duhá.

V naših krajih bi n. pr. pouk v šolskem vrtu lahko mnogo zdatneje vplival na izboljšanje poljedelstva in sadjereje. A učitelj ne sme med učnim časom z mladino na vrt; dovoljeno mu je to le pred poukom ali po pouku. Popolnoma nenaravno je pač, da se pouk v stroki, ki je za bodoče kmetovalce večjega pomena nego vsi drugi predmeti — ne sme smatrati šolskim poukom. Saj pred šolo učitelj nima časa; pripraviti se mora za pouk in tudi otroci so zmučeni od daljnega pota in potrebni telesnega počitka. Po šoli pa je zmučen učitelj, in če bi vkljub temu hotel deco pridržati, ne sme storiti tega zaradi starišev, ki jo doma nujno potrebujejo. Ako bi se postave v tem oziru izpremenile, da se smoter vpriliči koristi in posameznih okrajev — in bi se pri nas n. pr. raje zahtevalo temeljito znanje (teoretično in praktično) v strokah poljedelstva, trtarstva, sadjereje — koliko večji bi bil uspeh pouka in tudi vzgoje. Tudi vzgoje, kajti velike pedagoške vrednosti je, da se navadi mladina takoj praktično vporabljati, kar se nauči.

IV.

Prenapolnjeni razredi, oprostitev pouka v poletnem času, primanjkovanje učil so vnanje težkoče, ki ovirajo pouk in vzgojo.

Z njimi se je nam učiteljem skoro povsodi boriti. V prenapolnjenem razredu se učitelj ne more toliko ozirati na posameznega učenca, ne more

motriti individualnosti poedinca, kar je vendar dobri vzgoji glavni pogoj. Njegova pozornost velja celokupnosti, ker ne sme v prid posameznika razkosati svojih moči, svoje pozornosti. Ni mu mogoče do dobra se prepričati o vestnosti učencev pri izdelovanju nalog, njih pazljivosti in marljivosti. Koliko trpi učitelj sam! Kako hitro mu v prenapolnjenem razredu opešajo telesne in duševne moči, kako ga skeli zavest, da mu ni mogoče doseči vsega, kar bi moral. — Kolika muka je poučevati v poletni vročini v prenapolnjenem razredu, kadar so vsled neznosne gorkote in težkega vzduha učenci nehoté apatični proti vsemu, učitelj pa se mora le z največjim naporom krepke volje siliti od minute do minute — k živahnosti in delavnosti.

Zakaj skrbi postava v tem oziru le za otroke meščanov, za učitelje po mestih, ki so vsled manjšega števila otrok, lepših šolskih prostorov in večje snage itak na boljšem. Tam imajo vročinske počitnice — a pri nas! — Vsem jednake pravice!

O poletnih oprostitev z vsemi slabimi posledicami za šolo in mladino, se je že toliko razpravljalo, da bi bilo odveč, še kaj o tem govoriti, dokazovati. Vsak trezno misleč prijatelj šole je bode zavrgel in pritrdil, da bi bil boljši le 6 letni nepretrgani pouk, nego 8 letni pretrgani. Vračajoči učenci so za disciplino prava kuga. Sleherni učitelj ve, kaj se pravi imeti v svojem razredu suroveže, ki so bili pol leta v družbi hlapcev, dekel in delavcev, ki se čutijo že napol odrasle in učiteljevi oblasti previsoke. Tudi tukaj utegnejo pomagati edino le dobre postave, ki izključijo popolnoma poletno oprostitev, ali jo storé vsaj odvisno od napredka in obnašanja učencev v prejšnjih letih. Kolika vspodbuja bila bi takšna odredba za otroke in stariše k marljivosti, lepem obnašanju in rednem obiskovanju šole.

Pouk ovira še pri veliki množici naših šol pomanjkanje potrebnih učil. Pouk trpi, če učencem ne moreš pokazati ne predmeta, ne njegove slike, ko ga obravnavaš; istotako trpi vzgoja, ker čustva so navezana na krepke in trajne zunanje vtise, katerih pa ni moči doseči brez dotičnih nazoril. Večkrat primanjkuje šoli gmotnih pripomočkov zaradi revščine kraja in dežele. V tem slučaju bi tudi lahko prišla na pomoč postava, ki bi šolo izročila državi in tako tudi vse stroške za nazorila in učila. Česar ne premore okraj, dežela, to je mogoče združenim močem, državi.

V.

Ob koncu razprave se še ozmimo na tretji faktor, na učitelja samega.

Da ne uspeva pouk in vzgoja, kriva je mnogo pomanjkljivost znanstvene omike in vzgoje učiteljstva samega.

Ljubimo resnico! Tudi če se razodevajo slabosti in pomanjkljivosti, pogreški in nedostatki, ki je smemo zapisati nam, učiteljstvu na rovaš. „Mea culpa“, moramo reči v premnogih slučajih, ako se ne doseže vse, kar bi se moralo gledé pouka in vzgoje. Sicer ni učitelj sam kriv, ako je premalo poučen, ni dovolj praktičen in — naj še rečemo to — premalo vzgojen in omikan.

Učiteljišča so ognjišča, kjer zajemajo mladi pripravniki in pripravnice duševno hrano in znanstveno podlago za svoj prihodnji poklic. Tam se izobrazuje njih um — skrbno vzgojuje in lika značaj, plemeniti srce, blaži mišljenje — tam se uče pravičnosti, pokorščine, pohlevnosti, snage in reda, natančnosti in vestnosti, lepega kretanja in obnašanja, da postanejo res to, kar morajo biti po svojem vzvišenem poklicu — vzgledi in vzori mladine, katere posnemaj mladi zarod, ki se vedno raje drži vzgledov kakor besed! Verba movent exempla trahunt! — Neresnična je tvoja trditev, tako mi lahko kdo ugovarja, in po pravici. Po učiteljiščih se samo poučuje a malo vzgojuje — le toliko, v kolikor pouk sam upliva na voljo in srce. Skrbi se samo za znanstveno podlago — a srce ostane pusto, prazno.

Saj pa tudi ni možno drugače! Obilo učenosti mora si v primeroma kratkem času pridobiti kandidat; kje bi preostajalo časa za vzgojo, osobito ker niso kandidati popolnoma izročeni skrbi profesorjev, kakor je to v sosednji Hrvaški. Imela sem priliko, ogledati si učiteljišče v Zagrebu. Učeni, blagi profesorji vzgojujejo mladeniče za prihodnji učiteljski poklic. Krasni so prostori učiteljskega internata; kako se skrbi za red, snago, razvedrilo gojencev, njih telesni razvoj, oblaženje srca in tudi vnano omiko. Nehoté se mi je vsilila misel na naše štajerske razmere — naše uboge pripravnike in pripravnice, dà, na lastno usodo, ki je bila za časa študij mnogokrat polna bridkih ur! Pripravnik zapusti prag učiteljišča, družbo profesorjev in kolegov — da je kmalu zamenj z zaduhlo, umazano sobo, često pri neolikanem, včasih celo surovem gospodarju ali gospodinji. V družbi se človek vzgoji! V tej družbi se naj torej navzame mladenič, mladenka lepega vedenja, tu si naj lika kretanje, navadi reda in snage, plemeniti srce!? Ne čudimo se ako pride mladi učitelj sicer poln lepega znanja in navdušenja za svoj poklic v svoj delokrog — a nedostatki vzgoje in društvene omike se javljajo koj pri prvem pogledu. Ne čudimo se, ako se deklica ne priuči dostojnosti in potrebnega takta — da je kot mlada neizkušena učiteljica kmalu dobro, došel predmet vsem opravljivim jezikom. Kje najti takim oviram šolske vzgoje zdatne pomoči?

Pripravniki domi ali konvikti naj vzgajajo ljudstvu vsestransko omikane in vzorne učitelje in učiteljice; kajti le kar ima učitelj sam, lahko podaje drugim.

Presrečen mladenič, blaženo dekle, ki si v najnežnejši dobi življenja, za časa študij, lahko plemeniti srce, lika vedenje in privadi vsemu dobremu v domači hiši, — ali v vzgojevališču. Srečna šola, srečni stariši, ki morejo izročiti svoj najdražji zaklad — otroke — z mirno vestjo, z radostjo učitelju-učiteljici, ki jih ne nadkriljuje samo po znanstveni izobrazbi, ampak tudi po vzornem vedenju. Srečen okraj, kjer deluje več takih učiteljskih moči, srečna dežela, ki podaje deci in ljudstvu take prijatelje in dobrotnike, kmalu se mora poznati sad njihovega upliva in samo ob sebi mora izginiti vprašanje, stavljeno na čelu tele razprave. To daj, mili Bog, v bodočnosti! Za nas pa naj velja — spoznavajmo sami sebe! Ne vprašajmo samoljubja, ne navideznih

uspehov, in mnogokrat bomo zasledili v sebi, v lastni osebi, svojem temperamentu, svojih slabostih, vzrok nedostatkom, ki jih grajamo pri izročni nam mladini.

Ne zamerimo koj vsake kritike, bodisi zasebne, bodisi svojih predstojnikov, ali kolegov — da narobe, — prosimo jih za to, napeljujmo in dajmo priliko, da, nas spoznavajo z medsebojno hospitacijo. Prevelika občutljivost je znak ošabnosti in nepovoljne vzgoje; odvadimo se te slabosti in sami se bomo veselili uspehov.

Gojimo kolegijalno, društveno življenje da se bode razvijalo v prid učiteljstva in ljudske šole. Marljivo delujmo na likanju in izobraževanju samega sebe. Vporablajmo časopise in knjige; pridobitve in izkušnje posameznika naj postanejo splošna last v podavanjih in medsebojnem občevarju. Nepregledno mnogo bi se še lahko storilo v tem oziru!

Pred vsem pa je za uspeh pouka in vzgoje važno, da vodijo učiteljstvo prave ideje, zato se moramo vstavljati zmotam našega časa, in težiti za stalnimi večno resničnimi ideali krščanstva. Kriva ideja je izvor vsega zla v ljudstvu, šoli in učiteljstvu. Prave ideje, kakoršne je zastopal naš nesmrtni Slomšek, pa rodijo tisto požrtvovalnost, vstrajnost, kateri je tudi pri pouku in vzgoji slednjič zagotovljen uspeh.

D o p i s i.

Iz Gorice. Podružnica „Slomškove Zveze“. Dne 3. oktobra se je zbralo v dvorani goriške čitalnice okoli 40 učiteljev, učiteljic in katehetov, da si ustanove podružnico Slomškove zveze za goriški in gradiščanski okraj. Navzočih je bilo samo 7 učiteljev, približno toliko učiteljic, drugi so pa bili duhovniki. Vzrok, da je bila udeležba od strani učiteljstva tako pičla, je pač ta, da pomanjkuje močtatosti in zavednosti. Dočim se jih je prej mnogo oglasilo, da pristopijo, dali so se sedaj oplašiti od nasprotnikov, ter so izostali. Pač žalostno!

Shod je otvoril g. D. Cencič, nadučitelj v Kojskem s pristrčnim pozdravom do udeležencev, ki se niso dali oplašiti po nasprotnikih, ter hočejo javno in neustrašeno kazati svoje prepričanje. Za njim je nastopil g. Balič, učitelj v Ločniku ter je z vznęšenim govorom dokazoval, da je bila podružnica res potrebna.

Gospodična Holzinger pl. Weidich, učiteljica na c. kr. vadnici in predsednica društva katoliških učiteljic, pozdravlja z veseljem osnovanje podružnice in želi, naj bi se udje udeleževali zborovanj društva kat. učiteljic. Gospodična M. Urbančič, učiteljica v Podgori, predlaga in vtemeljuje prošnjo na deželni zbor, da bi se učiteljicam določile enake plače, kakor učiteljem.

G. D. Cencič prečita došle pozdrave: od idrijske podružnice, od deželnega poslanca Arkota, od Slomškove zveze v Ljubljani, od g. dekana iz Cerkna, od g. župana iz Biljane in od g. dr. J. Pavlica.

Za tem je nastopil dr. Fr. Sedej, stolni dekan, priporočevaje krščansko življenje in dostojno občevarje z vsakim.

Gospod Jožef Novak, c. kr. učitelj v Idriji, ki je prišel z g. katehetom Osvaldom nalašč ta dan v Gorico k vstanovnemu shodu, je pozdravil novo podružnico v imenu idrijske.

Dr. Andrej Pavlica, stolni vikar, zagotavlja v imenu duhovščine, da ta ne streми po nikakem nadvladju nad učiteljstvom, ampak da je njej edino na tem, da krščanska načela in krščansko življenje zmaga.

Gospod D. Cencič vpraša še, kako pa je s podtikanjem, ki se pogosto čuje, kakor bi bila duhovščina nasprotna zboljšanju gmotnega stanja učiteljstva. Odgovarja gospod deželni poslanec, župnik Grča, da je on, kakor vsa duhovščina za to, da se učiteljstvu gmotno stanje zboljša.

Gospod ces. svetnik in okrajni šolski nadzornik v pokoju, Fr. Vodopivec pravi, da je bil ravno duhovnik, dr. Gregorčič, ki si je največ prizadeval za deželni šolski zalog, ki bi edini prinesel učiteljstvu primerno zboljšanje plač, toraj da je očitane, kakor bi nam bili duhovniki nasprotni, neosnovano. Prešlo se je k volitvi odbora in so bili na predlog ces. svetnika Vodopivca izvoljeni v odbor: Dav. Cencič, nadučitelj; B a l i č Josip, učitelj; Dr. Andrej Pavlica, katehet; Anton Z o r z u t, nadučitelj; M. U r b a n č i č, učiteljica; Ana D o v g a n, učiteljica. Gospod Dav. Cencič priporoča še kot najboljšo vez med društveniki „Slov. Učitelja“ v obilo naročbo, zahvali udeležnike za udeležbo ter zaključi čez eno in pol ure trajajoče zborovanje.

Iz Gorice. Katoliško društvo slovenskih učiteljic na Primorskem je imelo svoje redno zborovanje dne 2. oktobra t. l. Velečenjena gospica Holzinger pl. Weidich je prečitala razpis darila 40 K za najboljši sestavek o predmetu: „S katerimi težavami se nam je bojevati v prvih letih našega delovanja“ za one društvenice, ki še niso naredile izpita učiteljske usposobljenosti do 2. okt. t. l. Pisateljica ne imenuj v spisu svojega imena ter mu postavi na čelo geslo; spisu priloži zapečaten zavo, na katerem

je geslo, notri pa ime pisateljčino. Nagrada se podeli v zboru meseca aprila toda le tedaj, ako ste vsaj dve pisateljici vložili spisa.

Preblagorodni gospod deželni šolski nadzornik, Anton vitez Klodič Sabladoski, je podaril društveni knjižnici lepo knjigo „Osmero blagrov“; č. g. dr. Andrej Pavlica je imenovan častnim članom našega društva, isto pa vstopi kot celota v podružnico „Slomškove zveze.“

Na željo prisotnih članov bode imelo naše društvo letos tri tečaje: pedagogičski in italijanski pod vodstvom predsedničinem, tečaj za petje pa pod vodstvom gospice Bagnalasta. Prihodnje pedagogičsko predavanje bode dne 10. okt. ob 5. uri popoldne.

Preč. g. dr. Jožefa Pavlica je nadomestoval preč. g. kaplan Alojzij Kovačič. Pozdravil je navzoče društvenice ter je začel dokazovati v svojem govoru, da je vera potrebna posamezniku in celi človeški družbi, posebno pa učiteljstvu, vzgojitelju nadepolne mladine.

Prihodnje zborovanje bode dne 3. novembra ob 10. uri predpoludne.

L. Korsič,
tajnica.

Iz Idrije. Pričeli smo zopet novo šolsko leto. Učencev imamo kakor čebel v panju; nekateri razredi so prenapolnjeni in je le želeči, da bi visoko c. kr. poljedelsko ministerstvo, kateremu je ta šola podrejena, dovolilo prej ko prej nekaj novih vzporednic, ker le potem bo mogoče doseči povoljnih uspehov. Število učencev in učenk po posameznih razredih je sledeče: a) deška šola: I. a razred 65, I. b 50 učencev, II. razred 104 učenci, III. a razred 51, III. b razred 49 učencev, IV. a razred 45, IV. b razred 46, V. razred 85 učencev; b) dekliška šola: I. razred 91, II. razred 82, III. a razred 48, III. b razred 40, IV. razred

57. V. razred 45 in delavna šola 60 učenk. Te številke jasno kažejo, da je nujno treba ustanoviti še vzporednice v II. in V. deškem, kakor tudi vsaj v I. dekliškem razredu. Za V. deški razred je bila sicer že lansko šolsko leto dovoljena vzporednica, ker je bilo v njem lansko leto celo 96 učencev, toda, ker ni bilo potrebne učne moči, imel je vse leto V. razred le poldnevni pouk. Kar nekateri ne odobravajo za eno in dvorazrednico na kmetih, to je bilo vpeljano na c. kr. rudniški šoli v V. razredu. Tudi letos še ni v V. razredu vzporednice, ker razpisano učno mesto še sedaj ni oddano.

Je pač težko dobiti za našo šolo sposobnega učitelja, ker je ob vsakem razpisu prav malo prosilcev. In kaj je temu vzrok? Menda le slabo urejeni plačilni status tukajšnjega učiteljstva. Tu bode treba najprej korenite izpremembe, potem bode prosilcev gotovo vedno dovolj, da ne bode treba ene službe po dvakrat ali trikrat razpisavati, kakor se je to v zadnjem času že pripetilo.

Pa tudi potrebnega prostora je že začelo primanjkovati v našem šolskem poslopju. Komur je znana ta velikanska stavba, se mu bo sicer zdelo skoro nemogoče, a je vendar le resnica. Strokovna čipkarska šola, ki je bila doslej tudi v tem poslopju nastanjena, se je morala začetkom tekočega šolskega leta izseliti v druge prostore, da se je dobil potreben prostor za III. b dekliški razred. Zato je zelo čudno, da se je občinska realka nastanila v našem itak premajhnem šolskem poslopju in sicer v najlepši sobi, dasi se je bila za isto že priredila potrebna šolska soba v občinski hiši, a je baje premajhna. Mi bi ne imeli nič proti temu, ako bi nam preostajalo prostora; toda v sedanjih razmerah, ko še niti ne vemo, kam bomo vtaknili vzporednico V. deškega razreda,

kadar nastopi novoimenovani učitelj, je to vendar le neumljivo.

Pa pri nas je vse mogoče; da, mogoče je celo, da se bo občinska realka šopirila v naši najlepši šolski sobi, a kak razred ljudske šole se bo moral pa stisniti v tesni prostorček v občinski hiši. Bodemo videli!

Iz Ljubljane. Otvoritev nove mestne dekliške osemrazrednice. Dne 1. oktobra je prišla slov. dekliška osemrazrednica pod lastno streho. Slovesna otvoritev novega poslopja se je pričela s sv. mašo, katero je služil preč. g. stolni dekan A. Zamejic. Po sv. maši se je vršilo blagoslovljenje, in po opravljenem cerkvenem opravilu zbralo se je mnogo odličnega občinstva v telovadnici k tretji točki slavnosti. Ker je telovadnica premajhna za vse učenke, se te niso udeležile zadnjega dela slovesnosti. Razun učiteljskega osobja mestnih ljudskih šol so se zbrali v lepo okrašeni telovadnici dež. predsednik g. baron Hein, tajnik gospod Haas, deželni šolski nadzornik gospod Hubad, okrajni šol. nadzornik g. ravnatelj Levec, ravnatelji srednjih šol, duhovščina, nekaj občinskih svetnikov, mestni stavbeni urad, in obrtniki, ki so sodelovali pri zgradbi. Prvi je govoril g. župan Hribar. Omenil je, da je na tem mestu kjer se sedaj dviguje novo šolsko poslopje, stala nekdanja hiša odmenjena veseliam. Po potresu je morala dekliška osemrazrednica pet let gostovati. Z današnjim dnevom se pa preseli v lepe svetle prostore novega poslopja.

Gospod župan je nadalje povdarjal, da je novo šolsko poslopje, v secessijonistiškem slogu zidano, mestu v kras in da že po svojem zunanjem licu kaže, v kak namen je postavljeno. Tu je pa gospod Hribar začel prav nepotrebno in netaktno polemizirati s „Slovincem“, ki

je pred nekaj mesci ugovarjal temu, da nosi šola med drugimi napisi „pedagoga“ Rousseaua. Slednjič je učnemu osebju naročal, naj vzgaja deklice v versko-nravnem duhu in goji v njih ljubezen do ožje in širše domovine, ter izročil ključne poslopja gdč. voditeljici E. Gusl. Gospodična voditeljica se je v lepih besedah zahvalila vsem navzočim, da so se udeležili šolske slavnosti in s tem pokazali, da se zanimajo za razvoj ljudske šole. Nadalje je izrekla zahvalo preč. gospodu dekanu Zamejicu, ki je blagoslovil šolo in vsem faktorjem, ki so pripomogli, da so učenke dobile tako lepo šolo. Slednjič je obljubila v svojem in vseh gg. učiteljic imenu, da hočejo vzgajati deklice v dobre kristjanke in goreče domorodkinje. Potem je govoril še g. ravnatelj Levec. Zahvalil se je tudi on mestni občini posebnost g. županu, ki ima največ zaslug pri tem, da je dobila dekliška osemrazrednica tako lep dom. V lepem in stvarnem govoru je podal govornik nekako sliko razvoja ljudskega šolstva v Ljubljani. Šele leta 1874. se je postavilo posebno šolsko poslopje za ljudsko šolo na Cojzovem grabnu. Ker se je število šolo obiskujočih otrok nenavadno pomnožilo, moralo je mesto še tri nova šolska poslopja postaviti, in vkljub temu so sedaj še tri mestne ljudske šole brez lastnega doma.

Skrbeti bo torej treba, da tudi te pridejo pod lastno streho. Gospod ravnatelj svetuje dalje, da naj se v šolskih okoliščinah zidajo bolj male šole, ker velike z mnogimi paralelkami niso praktične, in on upa, da se bodo nato merodajni faktorji ozirali. Da bodo pa izšli iz šol res dobri kristjani in zvesti državljani, treba je, da vsi storé svojo dolžnost, katerim je vzgoja otrok izročena. Zlasti je potrebno, da se voditelji in učitelji medseboj podpirajo. Slednjič je g. ravnatelj priporočal gg. učiteljicam naj vestno vzgajajo deklice v verskonravnem duhu ter naj se ravnaajo po pesnikovih besedah:

Ko um bistriš, srce si blaži! — Srce
ti v čisljih bodi vedno in povsod!

„Ne pozabite“, nadaljeval je, „da vzgajate večinoma hčere stolnega mesta, katero vam je tako lep dom postavilo. Zato jih učite to mesto ljubiti, čislati svoj materni jezik in lepo svojo ožjo in širšo domovino. Bog naj blagoslovi Vaše delo!“

Nato se je učenka Marica Vodusek v izbranih besedah zahvalila v imenu učenk vsem onim, ki so jim pripomogli k novemu šolskemu domu, obljubila, da se hočejo pridno učiti in podala slednjič g. županu lep šopek dehtečih cvetic. Gospod župan je s slava-klici zaključil slavnost.

X.

Šolske vesti.

Izpremembe pri učiteljstvu. Na Kranjskem. G. Jožef Kostanjevec, učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani je imenovan nadomestnim vadniškim učiteljem. Za učiteljico v Loškem Potoku je imenovana gospodična Julijana Kos. — Štajersko. Definitivni učitelj pri sv. Florijanu, gosp. Fran Jamšek, je imenovan učiteljem na ljudski šoli v

Selnici ob Dravi. Za začasno učiteljico v Zrečah je imenovana gospodična Amalija Tribnik, za Sv. Duh v Ločah pa g. Franc Cmerek. Učiteljska služba na šoli v Čadramu se še enkrat razpiše. Službo menjata g. Lorenc Serajnik v Rečici z gdč. Heleno Dolenc v Prihovi.

„Slov. šolska Matica“. V kratkem se bodo začele tiskati knjige, ki jih izdā

„Slov. šolska Matica“ za tekoče leto. Da bode odboru mogoče določiti število iztisov, opozarjajo se učitelji in drugi razumniki še enkrat, da pristopijo k društvu tudi oni, ki dozdej še niso tega storili. Čas za pošiljanje letnine je do konca oktobra tega leta. Nadejamo se, da ga ne bode učitelja (učiteljice), ki bi ne bil član tega prekoristnega društva. Pa tudi od drugih razumnikov pričakujemo, da se oglašé kot ustanovniki ali vsaj kot letniki.

Odbor.

Usposobljenostni izpiti za ljudske in meščanske šole pred ljubljansko c. kr. izpraševalno komisijo se začno dne 4. novembra t. l.

Skušnje za usposobljenje učiteljev in učiteljic za ljudske in meščanske šole se bodo pričele pri c. kr. izpraševalni komisiji v Gorici dne 4. novembra t. l. ob 8. uri zjutraj. Prošnje se morajo doposlati rečenemu poverjenstvu predpisanim potem najkasneje do 20. oktobra.

Petdesetletnico učiteljevanja bode praznoval 15. oktobra nadučitelj in voditelj II. mestne šole v Ljubljani, gospod

Frančišek Raktelj. Ljubljansko učiteljstvo mu bode ob tej priliki priredilo častni večer. Slavljencu iskreno čestitamo!

Razpisane učiteljske službe. Na štirirazrednici v Loškem Potoku je razpisana učiteljska služba. Prednost imajo moški prosilci. Prošnje do 20. oktobra na c. kr. okrajni šolski svet v Kočevju. — Na štirirazrednici v Gor. Logatcu je popolniti eno učno mesto. Prošnje do 10. novembra na c. kr. okrajni šol. svet v Logatcu. Služba učitelja je razpisana na štirirazrednici na Jesenicah. Prošnje sprejema do 25. oktobra okr. šolski svet v Radoljici. — **Štajersko.** Na štirirazredni dekliški ljudski šoli v Slov. Bistrici je do Velike noči 1902. dofiniti, ali začasno popolniti mesto učiteljice (II. plač. razred.) Prošnje do 30. oktobra t. l. na krajni šolski svet v Slov. Bistrici. — Na petrazrednici v Marenbergu (II. plač. razred) z nemškim učnim jezikom je do Velike noči 1902. definitivno popolniti mesto učitelja. Prošnje do 15. novembra t. l. na krajni šolski svet v Marenbergu.

Drobtine.

Podružnica „Slom. Zveze“ za goriški in gradiščanski okraj se je navzlic silnemu terorizmu liberalnih učiteljev ustanovila dné 3. oktobra. O osnovalnem shodu poroča naš dopis iz Gorice. Na tem mestu radostno pozdravljamo svojo novo zaveznico v boju za krščansko organizacijo učiteljstva. Akoravno se mnogo naših somišljenikov vsled strastne gonje nasprotnikov ni vdeležilo ustanovnega shoda, vendar smo prepričani, da bode vzgled neustrašenih, značajnih mož, ki se niso zbal niti zamere niti psovanja, izpodbudno vplival na dobromisleče učiteljstvo goriško. Z odločnostjo treba streti terorizem!

Blagajništvo goriške „Slomškove podružnice“ je prevzela cenjena gospodična Marija Urbančič, učiteljica v Podgori. Na to opozarjamo vse one gg. učitelje, učiteljice in katehete, ki mislijo pristopiti. Vpisnina znaša 3 K.

Omika naprednega učiteljstva. Na občnem zboru goriškega učiteljskega društva dne 2. oktobra so napredni učitelji pokazali vso svojo omiko. Zmerjali so svoje tovariše, ki so nameravali pristopiti k podružnici „Slomškove zveze“ s faloti,

pobalini, uskoki, izdajalcami itd. Navzoč je bil tudi okrajni šolski nadzornik gospod Finžgar. Ta gospod sicer vedno rad govori na konferencah o potrebi složnega delovanja duhovstva in učiteljstva, a mesto da bi priporočal društvo, ki ima namen to slogo podpirati, zastavil je ves svoj vpliv, da bi učitelje od njega odvrnil. Pri takem postopanju so besede o složnem delovanju pač le — puhlice.

V Mariboru so se zbrali dne 3. in 4. oktobra učiteljski abiturientje iz l. 1881, da proslavé dvajsetletnico svojega službovanja. Zbralo se je lepo število slavljencev, pa tudi drugih njihovih tovarišev in prijateljev iz Maribora in od drugod.

Pouk v stenografiji na ljudskih in meščanskih šolah. Gorenjeavstrijski deželni šolski svet je za poskušnjo ukazal pouk v stenografiji kot neobligatni predmet ter je v glavnih potezah to-le določil: 1. Ta pouk se vpelje na deških in deklških meščanskih šolah gorenjeavstrijskih in sicer za sedaj le za šolski leti 1901/2 in 1902/3 v dveh tečajih po dve uri na teden. 2. Tega pouka se smejo udeleževati učenci in učenke drugega in tretjega razreda, kateri imajo pri splošno zadostnem napredku v učnem jeziku najmanj red „dobro“. 3. V enem oddelku ne sme biti več kakor 40 učencev. Poučevati smejo redno le izprašane, učiteljskemu stanu pripadajoče osebe. 4. Kot učni pripomočki se smejo rabiti le za Avstrijsko odobrene knjige. 5. Stenografske ure se prav tako kakor francoske posebej nagradijo. 6. C. kr. okrajni šolski nadzorniki naj tudi ta pouk vsako leto nadzorujejo ter o njem tudi poročajo.

Preosnova učiteljišč na Pruskem. Pruska vlada je odredila, da se preparandije in učiteljska semenišča preosnujejo. Pouk bode po novem načrtu trajal šest let. Tri leta mora učiteljski kandidat obiskovati preparandijo, tri leta pa učiteljsko semenišče.

Prva ima skrbeti za splošno, semenišče pa za strokovno izobrazbo. V prvem in drugem tečaju učiteljskega semenišča so glavni predmeti: logika, psihologija, pedagogika, vprava šolstva. Kandidati najvišjega tečaja poučujejo v v vladnici pod nadzorstvom kakega profesorja po 4 — 6 uri na teden. V dveh posebnih urah se pripravljajo gradivo za predavanje, in kritikuje način predavanja. Poleg tega so kandidati dolžni prisostovati predavanju drugih pripravnikov. Novo je v preosnovnem načrtu tudi to, da sta francoski in angleški jezik za učit. kandidate obvezna predmeta.

Učitelji in mežnarstvo. Najhujše strašilo s kašerim liberalci plaše učitelje in jih gonijo v boj zoper versko šolo, je „mežnarstvo“. Kedarkoli je govor o katol. učiteljskem društvu ali o preosnovi naše „interkonfesionalne“ šole mora stari bavbar na dan. Žalibog, le malo učiteljev izprevidi, da je ta strah v sredi votel, okoli ga pa nič ni. Nikdo, tudi najvišji cerkveni dostojanstveniki ne mislijo na to, da bi bili učitelji! po za prisiljeni opravljati cerkovniško službo. To je določno izjavil v zadnjem zasedanju gorenjeavstrijskega deželnega zbora linški škof Doppelbauer. Ta „klerikalni“ deželni zbor je namreč sklenil nov zakon o plačah učiteljev in jim povišal dohodke za 450.000 K. Pri tej priliki je tudi škof Doppelbauer izrekel svoje želje gledé šolstva in učiteljev. Njegove besede pa liberalni listi zadnji čas pogosto zlorabljajo in zavijajo. Škof je opravičeno ugovarjal temu, da liberalci cerkovniško službo opisujejo kot sramotno in poniževalno in s tem cerkovnike žalijo. Cerkovništvo v katoliški cerkvi ni sramotna služba. Toda niti duhovstvo, niti ljudstvo jo noče vsiljevati učiteljem. Mnogi liberalni učitelji za to cerkveno službo

že zato niso sposobni, ker je njih versko-nravno vedenje vernim župljanom v spod-tiko.

Šolstvo v Sibiriji. Odkar je Sibirija po železnici tesneje združena z evropsko Rusijo, se trudi vlada na vso moč, da bi v tej deželi razširila kulturo. Zboljšuje se promet, neguje obrt in trgovina, pošiljajo se tje naseljenci iz Evrope. Pa tudi za šolstvo, ki je bilo doslej zelo zanemarjeno, skrbi ruska vlada. Ministrstvo za nauk je določilo 100.000 rubljev za ljudsko izobrazbo. Ta svota je namenjena za to, da se v raznih krajih Sibirijske osnujejo vzorni zavodi, ki bi bili v izgled drugim šolam. Da se za sedaj vstreže največji potrebi, vstanovili bodo 50 takih šol, ki se bodo otvorile v bodočem poletju.

Proti kajenju mladine. V naši dobi se mnogo govoti, piše in dela proti uživanju alkohola. V S. Ameriki pa se vztrajno boré ne samo proti alkoholu, temuč tudi proti nikotinu. V Čikagi se ne smejo prodajati cigarete brez posebnega dovoljenja, a 600 korakov od šole se sploh ne sme prodajati nikak tobak. Izmed zapadnih držav se bojuje zoper nikotin zlasti država Oklahama. Ta je izdala 1. maja t. l. strogo odredbo, ki prepoveduje uvoz cigaret in papirja za cigarete. Osebam pod petnajstimi leti se tobak sploh ne sme prodajati.

Kazen za kršenje tega zakona je določena na 10—200 dolarjev. — Pri nas se zoper ta strup premalo stori.

Nadzorniki šolskih vrtov. Na Moravskem je deželni šolski svet nadaljeval preteklo pomlad posebne nadzornike za šolske vrtove. Njihova dolžnost je, da se od časa do časa prepričajo, če se šolski vrtovi dobro opravljajo in gojé. Poleg tega imajo okrajni šolski sveti pomagati pri urejevanju šolskih vrtov, in skrbeti, da se obdelovanje istih poveri učitelju, kateri za to praktično stroko kaže največ ljubezni in sposobnosti. Moravski učitelji s to naredbo niso kaj zadovoljni.

Šolski zdravniki. Na Nemškem imajo šole po večjih mestih svoje šolske zdravnike. Početkom šolskega leta morajo pregledati vse došle učence, da se vidi, so li bolni ali če imajo nagnjenje do kake bolezni. Vsak otrok ima svojo listino, v kateri je točno popisano njegovo zdravstveno stanje. Ta listina spremlja otroka v vsaki razred, da učitelj spozna telesne pogoje svojih učencev. Zdravnik določa otrokom mesta v klopih in poučuje, kako je treba postopati s slabejšo deco. Početkom vsakega polleta mora pregledati ves razred, da se prepriča, ne vlada li kaka nalezljiva bolezen med otroci. Pozimi se mora prepričati o splošni ureditvi šole.

Listnica uredništva.

G. I. R. v *Sempasu*. Dopis o ustanovnem shodu „Slomškove podružnice“ je bil že stavljen, ko smo prejeli Vaš rokopis. Zato ga sedaj nismo mogli porabiti. Priporočamo se za drugo priliko.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec. Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.

Tiska Katoliška Tiskarna.